

Sygn. akt II UK 149/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku R. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w P.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 grudnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

1. oddala skargę kasacyjną

**2. zasądza od organu rentowego na rzecz R. G. kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 lutego 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. odmówił R. G. prawa do emerytury. Organ rentowy wskazał, iż na dzień 01 stycznia 1999 r. odwołujący posiada 25-letni okres ubezpieczenia. Organ rentowy

nie uznał jednak jako pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od 13 września 1975 r. do 31 sierpnia 1990 r. w Spółdzielni Pracy „O.”, albowiem do wniosku ubezpieczony przedłożył dokumentację zastępczą, która nie pozwala na dokładne określenie charakteru wykonywanej pracy. Ponadto z dokumentacji osobowej wynika zatrudnienie na stanowisku obuwnika, które nie zostało wymienione w zarządzeniach resortowych.

Od powyższej decyzji odwołał się R. G., domagając się jej zmiany, przez przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. W toku postępowania odwołujący domagał się uwzględnienia w stażu pracy okresu zatrudnienia od dnia 13 września 1975 r. do 31 sierpnia 1990 r. w Spółdzielni Pracy „O.” oraz okresu praktycznej nauki zawodu od 1970 r. do 1973 r.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2016 r., wydanym w sprawie o sygn. akt VIII U (...), Sąd Okręgowy w P. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu R. G. prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych poczynawszy od 1 lutego 2015 r.

Sąd Okręgowy, powołując się na treść art. 6 ust. 2 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), art. 1, art. 2, art. 3 ust. 1, art. 9, art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz.U. z 1958 r., Nr 45, poz. 226 ze zm.), obowiązującej od 1 lipca 1958 r. do 31 grudnia 1974 r., art. 1 ust. 1 i 3 oraz art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz.U. z 1995 r., Nr 65, poz. 333 ze zm.), art. 129 ust. 1, art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) w związku z § 4 ust. 1 ww. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz odwołując się do przykładów z orzecznictwa uznał, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie. R. G. osiągnął wymagany prawem wiek (60 lat) oraz

okres zatrudnienia (min. 25 lat) i nie przystąpił do OFE. Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że okolicznością wymagającą rozważenia było, czy odwołujący spełnił warunek świadczenia pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w okresie co najmniej 15 lat, a w tym zakresie sporny był okres odbywania przez odwołującego praktycznej nauki zawodu u J.B. w latach 1970-1973 oraz zatrudnienia w Spółdzielni Pracy „O.” od 13 września 1975 r. do dnia 31 sierpnia 1990 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego, charakter prac wykonywanych przez odwołującego w czasie odbywania praktyk zawodowych oraz w okresie od 13 września 1975 r. do dnia 31 sierpnia 1990 r., gdy ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Spółdzielni Pracy „O.” jako obuwnik, pozwala zaliczyć je do prac w szczególnych warunkach określonych w rozporządzeniu z dnia 07 lutego 1983 r. w wykazie A, Dziale VII, poz. 12, tj. prace przy produkcji spodów obuwniczych ze skóry, gumy i tworzyw sztucznych oraz klejenie i powlekanie tkanin obuwniczych.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 7 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa (...), wydanym na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 28 czerwca 2016 r., sygn. akt VIII U (...), oddalił apelację (pkt 1) i zasądził od pozwanego na rzecz R. G. kwotę 360 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej (pkt 2).

Sąd Apelacyjny wskazał, iż ubezpieczony jako młodociany, ucząc się nauki zawodu, pracował od poniedziałku do soboty przez cały okres nauki (3 lata). Odwołujący uczył się w szkole zawodowej dla pracujących, a nauka odbywała się 3 razy w tygodniu. W czasie praktycznej nauki zawodu uczniowie zajmowali się naprawą obuwia - były to usługi dla ludności, które obejmowały naprawę obcasów, szycie, klejenie zelówek i spodów. Przy tym z samej umowy o naukę zawodu z dnia 2 listopada 1970 r. wynika, że młodocianego ucznia w okresie nauki zawodu obowiązuje normalny czas pracy stosowany w zakładzie, ale jednocześnie jest on zobowiązany do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu w szkole zawodowej, oraz do czasu pracy wlicza się czas doksztalcania określony w § 3 ust. 2 (bez względu na to czy naukę odbywa się w godzinach pracy, czy poza

godzinami pracy), jednocześnie w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo i pod warunkiem wykonywania obowiązku dokształcania się.

W okresie od 26 października 1973 r. do 14 sierpnia 1975 r. R. G. odbywał służbę wojskową. Po zakończeniu służby wojskowej, tj. od 13 września 1975 r., podjął pracę w „O.”, gdzie został zatrudniony w charakterze obuwnika. Praca odwołującego w charakterze obuwnika w „O.” – wykonywana przez niego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy - w głównej mierze opierała się na klejeniu spodów obuwia, za pomocą klejów poliuretanowych z utwardzaczami. Były także dodawane rozpuszczalniki, które parowały. Wszystkie te środki były toksyczne. W zakładzie pracy odwołującego był problem z wentylacją, w związku z czym pracownicy byli narażeni na wdychanie oparów klejów i utwardzaczy. W punkcie, w którym pracował odwołujący, było tylko pomieszczenie z oknami, nie było innej wentylacji, a pracowało tam wielu obuwników. Obuwnicy zajmowali się naprawą obuwia i były to usługi dla ludności, jak i w dużej mierze naprawy obuwia przemysłowego przywożonego z zakładów pracy. Szczególnie trudne warunki powodowało pylenie gumy i skóry - buty przemysłowe robiło się właśnie na skórze. Przy tym buty przywożone z zakładów pracy były składowane także w pomieszczeniu, w którym dokonywane były naprawy i odtwarzanie obuwia (były np. wymieniane całe skórzane spody tych butów).

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Apelacyjny dokonał jednak po części odmiennej, niż Sąd Okręgowy, oceny prawnej. W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny przyjął, że w okresie od 13 września 1975 r. do 31 sierpnia 1990 r. odwołujący pracował co prawda w szczególnych warunkach, ale jego praca została wymieniona w wykazie A, dziale VII pod poz. 14 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i odpowiednio w zarządzeniu resortowym Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w wykazie A, dziale VII, pod poz. 14 ust. 1 i 2 - prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego: obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy ścieraniu, ścienianiu i szlifowaniu elementów wyrobów); obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy nanoszeniu kleju i sklejanie elementów wyrobów z użyciem klejów toksycznych).

Odnosząc się do wymienionego okresu nauki w Zasadniczej Szkole Zawodowej Doksztalczącej w O. filia w M., Sąd Apelacyjny podał, iż nietrafnie uznał Sąd pierwszej instancji, że może on zostać zaliczony do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Już z samej umowy o naukę zawodu z dnia 2 listopada 1970 r. wynika, że co prawda młodocianego ucznia w okresie nauki zawodu obowiązuje normalny czas pracy stosowany w zakładzie, ale jednocześnie jest on zobowiązany do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu w szkole zawodowej, oraz do czasu pracy wlicza się czas doksztalcania określony w § 3 ust. 2 (bez względu na to czy naukę odbywa się w godzinach pracy, czy poza godzinami pracy), jednocześnie w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo i pod warunkiem wykonywania obowiązku doksztalcania. O ile zatem mogło się zdarzać, że był przekraczany tenże czas pracy, to jednak brak jest przesłanek wskazujących na przyczyny takiego stanu rzeczy i to stale, przez cały okres pobierania nauki przez odwołującego. Sam fakt wykonywania przez wnioskodawcę pewnych czynności właściwych dla zawodu obuwnika jest równoważny z pracowniczym zatrudnieniem na takim stanowisku w rozumieniu przepisów warunkujących prawo do wcześniejszej emerytury. Ponadto, Sąd Okręgowy w swoich rozważaniach prawnych pominął okres odbywania przez odwołującego zasadniczej służby wojskowej (od 26 października 1973 r. do 14 sierpnia 1975 r.), natomiast powyższy okres podlegał wliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach, uprawniający wnioskodawcę do wcześniejszej emerytury, jako że odwołujący po jej zakończeniu, a przed upływem 30 dni, tj. od 13 września 1975 r., podjął pracę w szczególnych warunkach jako obuwnik w Spółdzielni Pracy „O.”. Zgodnie bowiem z art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1967 r., Nr 44 poz. 220 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r.), czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby (ust. 1), zaś w przypadku pracowników, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo którzy po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy, Rada Ministrów po

porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych ustali w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia (ust. 2). Zgodnie zaś z ust. 3 tego przepisu, warunkiem wliczenia służby wojskowej do okresu zatrudnienia jest zachowanie terminów, o których mowa w art. 106 ust. 1 lub w art. 107 ust. 1 ustawy. Przepis § 7 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. z 1968 r., Nr 44 poz. 318 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r.), zwanego dalej „r.s.u.ż.r.”, pozwala wliczyć do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. czas odbywania służby nawet żołnierzowi, który przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo nawet podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu.

W konsekwencji, dodając do prawidłowo ustalonego przez Sąd Okręgowy okresu 14 lat, 11 miesięcy i 17 dni pracy w szczególnych warunkach w Spółdzielni Pracy „O.”, okres służby wojskowej, tj. 1 rok, 10 miesięcy i 9 dni, który w ocenie Sądu Apelacyjnego należało na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy w zw. z § 7 ust. 1 r.s.u.ż.r. zaliczyć odwołującemu do okresu pracy w szczególnych warunkach, stwierdzić należy, że R. G. na dzień 1 stycznia 1999 r. spełnił także wymóg posiadania wymaganego okres zatrudnienia 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Stąd też zbędnym było - tak jak uczynił to Sąd Okręgowy - uzupełnianie powyższego okresu także okresem pracy odwołującego w czasie gdy pobierał on naukę zawodu.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, opierając ją na podstawie:

1) art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. - naruszenia prawa materialnego, tj. art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440) i w związku z § 2-4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w

szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43) przez błędną jego wykładnię i zastosowanie polegające na uznaniu, że okresem pracy w warunkach szczególnych jest okres zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1973 r. do 14 sierpnia 1975 r., podczas gdy z powyższych przepisów nie wynika, aby okres taki mógł zostać zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych;

2) art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. - naruszenia prawa materialnego, tj. art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1967 r., Nr 44 poz. 220 ze zm. w brzmieniu pierwotnym oraz obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r.) w związku § 6 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. z 1968 r., Nr 44 poz. 318 ze zm. w brzmieniu obowiązującym do dnia 3 kwietnia 1975 r.), zwanego dalej „r.s.u.ż.r.” oraz w związku z art. 184, z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440) i § 2-4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43), przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pozwala wliczyć do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych czas odbywania służby nawet żołnierzowi, który przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo nawet podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu;

3) art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. - naruszenia prawa materialnego, tj. art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1967 r., Nr 44 poz. 220 ze zm. w brzmieniu pierwotnym oraz obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r.) w związku z § 7 ust. 1 i § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. z 1968 r., Nr 44 poz. 318 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r.) oraz w związku z art. 184, z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440) i

§ 2-4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43), przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pozwala wliczyć do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych czas odbywania służby nawet żołnierzowi, który przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo nawet podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu.

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o:

- 1) uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania,
- 2) zasądzenie od odwołującego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie miała uzasadnionych podstaw.

W rozpoznawanej sprawie jest sporne, czy dopuszczalne jest zaliczenie do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych czasu odbywania służby wojskowej przez ubezpieczonego, który przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo nawet podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu.

Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika, że R. G. w dniu 20 czerwca 1973 r. ukończył Zasadniczą Szkołę Zawodową Doksztalającą w O. filia w M. w zawodzie szewskim. Wraz z nauką odbył praktykę w zakładzie szewskim u mistrza J.B. w M. na podstawie umowy o naukę rzemiosła. Praktyka zawodowa odbywała się codziennie od poniedziałku do soboty. Nauka rozpoczynała się po godzinie 15, trzy dni w tygodniu. Praktyki trwały 3 lata. Odwołujący zajmował się naprawą obuwia. Jako uczeń otrzymywał wynagrodzenie. W dniu 2 kwietnia 1975 r. uzyskał

świadcstwo czeladnicze w rzemiośle szewstwo. W okresie od 26 października 1973 r. do 14 sierpnia 1975 r. R. G. odbywał służbę wojskową. W okresie od 13 września 1975 r. do dnia 31 sierpnia 1990 r. ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Spółdzielni Pracy „O.” na stanowisku obuwnika. Odwołujący zajmował się naprawą obuwia - była to praca związana przede wszystkim z kontaktem z klejami.

Z ustaleń tych wynika, że wbrew stanowisku organu rentowego, ubezpieczony *de facto* pracę wykonywał już wcześniej – w trakcie pobierania nauki, choć w tym czasie jeszcze nie na podstawie umowy o pracę, a w ramach umowy o naukę zawodu. Na podstawie treści tejże umowy Sąd prawidłowo ustalił, iż młodocianego ucznia w okresie nauki zawodu obowiązywał normalny czas pracy stosowany w zakładzie, ale jednocześnie był on zobowiązany do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu w szkole zawodowej, zaś do czasu pracy wliczało się czas doksztalcania, jednakże w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo i pod warunkiem wykonywania obowiązku doksztalcania się. Odwołujący zajmował się naprawą obuwia, więc zakres jego obowiązków nie odbiegał od tego, który obowiązywałby pracowników zatrudnionych w zakładzie szewskim na podstawie umowy o pracę. Ubezpieczony otrzymywał wynagrodzenie za wykonaną pracę. Nie sposób zatem uznać, że w trakcie odbywania praktyk zajmował się wyłącznie nauką, bądź że świadczył pracę, ale jedynie w marginalnym wymiarze. Biorąc pod uwagę zakres wykonywanych przez R. G. czynności, a także czas ich trwania, zasadnym jest przyjęcie, że odbywana przez niego praktyka zawodowa jest w zasadzie równoznaczna z zatrudnieniem pracowniczym, co już zresztą słusznie zauważył Sąd drugiej instancji. Z tego względu teza skarżącego, zawierająca się w stwierdzeniu, że ubezpieczony „przed powołaniem do służby nie był zatrudniony”, jest z wyżej opisanych przyczyn chybiona.

Powyższe nie stoi w sprzeczności z ustaleniem przez Sąd Apelacyjny, że praca świadczona przez ubezpieczonego w okresie odbywania praktyk nie może zostać uznana za wykonywaną w szczególnych warunkach ze względu na jej obniżony wymiar (18 godzin tygodniowo). Praca była bowiem wykonywana, choć nie w sposób uprawniający do wcześniejszej emerytury.

Co się zaś tyczy wspomnianego wcześniej terminu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej, nie ma wątpliwości, że został on przez ubezpieczonego dochowany, skoro odbywał służbę wojskową do dnia 14 sierpnia 1975 r., a zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Spółdzielni Pracy „O.” jako obuwnik został w dniu 13 września 1975 r.

Nie ma także racji skarżący organ rentowy wskazując, iż okresem pracy w warunkach szczególnych nie może być okres zasadniczej służby wojskowej, jako że z przepisów nie wynika, aby okres taki mógł zostać zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych. Zasadnie w tym kontekście wskazał Sąd Apelacyjny, iż powyższy okres podlegał wliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach, uprawniający wnioskodawcę do wcześniejszej emerytury, jako że odwołujący po jej zakończeniu a przed upływem 30 dni, tj. od 13 września 1975 r., podjął pracę w szczególnych warunkach jako obuwnik w Spółdzielni Pracy „O.”. Zgodnie bowiem z art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1967 r. Nr 44 poz. 220 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r.), czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby (ust. 1), zaś w przypadku pracowników, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo którzy po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy, Rada Ministrów po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych ustali w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia (ust. 2). Zgodnie zaś z ust. 3 tego przepisu, warunkiem wliczenia służby wojskowej do okresu zatrudnienia jest zachowanie terminów, o których mowa w art. 106 ust. 1 lub w art. 107 ust. 1 ustawy. Przepis § 7 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. z 1968 r., Nr 44 poz. 318 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r.), pozwala wliczyć do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. czas odbywania służby nawet żołnierzowi, który przed powołaniem do służby nie był

zatrudniony, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo nawet podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu. Ponadto, jak zważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 stycznia 2017 r., II UK 628/15 (LEX nr 2242369), okres długoterminowej zasadniczej służby wojskowej, w której żołnierz uzyskał inne lub wyższe kwalifikacje zawodowe do wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury tylko wtedy, gdy żołnierz był zatrudniony w szczególnych warunkach pracy przed powołaniem do odbycia tej służby (art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony) albo podjął w ustawowym terminie 30 dni od zwolnienia ze służby szczególne zatrudnienie w zawodzie wyuczonym podczas odbywania służby wojskowej (§ 3, § 5 i § 12 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia z 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, Dz.U. Nr 44, poz. 318 ze zm.). Również w wyroku z dnia 11 sierpnia 2016 r., II UK 319/15 (LEX nr 2113368), Sąd Najwyższy wskazał, iż zaliczeniu do okresu pracy w warunkach szczególnych podlega okres służby wojskowej, także wówczas gdy nie był on poprzedzony zatrudnieniem w warunkach szczególnych jeżeli po jej odbyciu pracownik w ciągu trzydziestu dni podjął zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Zgodnie bowiem z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 827 z późn. zm. - w brzmieniu pierwotnym), do okresu zatrudnienia wlicza się w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, okres odbywania służby wojskowej, jeżeli po jej odbyciu pracownik w ciągu trzydziestu dni podjął zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.

W związku z powyższym samo uznanie, że w przypadku ubezpieczonego, przed powołaniem do służby wojskowej praca nie była świadczona w warunkach szczególnych, nie wyklucza zaliczenia okresu tej służby do okresu pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej po zwolnieniu ze służby. Co więcej, nie wykluczałoby tego także ewentualne przyjęcie, że praca wykonywana przez

ubezpieczonego w ramach praktyk zawodowych nie może być uznana za równoważną z zatrudnieniem. Jak już bowiem wyżej wskazano, zgodnie z opisanymi wyżej przepisami, ubezpieczony podjął w ustawowym terminie 30 dni od zwolnienia ze służby szczególne zatrudnienie w zawodzie wyuczonym podczas odbywania służby wojskowej (okoliczność bezsporna). Niezależnie zatem od stanowiska w tejże sprawie, i tak należy się zgodzić, że ubezpieczony spełnił warunek zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych. Tym samym słusznie zauważył Sąd Apelacyjny, iż „R. G. na dzień 1 stycznia 1999 r. spełnił także wymóg posiadania wymaganego okres zatrudnienia 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Stąd też zbędnym było - tak jak uczynił to Sąd Okręgowy - uzupełnianie powyższego okresu także okresem pracy odwołującego w czasie gdy pobierał on naukę zawodu”.

Mając na względzie powyższe, orzeczono jak w sentencji.